

Innhold

Forord	11
DEL I: OM Å FINNE MENING I LITTERATUR OG KULTUR	
Morsmålsfagene i endring: «The Rise and Fall of Norwegian?»	16
Norskfaget og litteraturen i en verden i endring.	16
Hva er «diktet», og hva er «virkelig»?	17
«The Rise and Fall of English»	19
«Litterær mening» og «elevenes valg» i norske klasserom på ungdomstrinnet	23
Literacy, litteraturundervisning og en skole for alle	28
Språk som medium for mening: et sosiokulturelt perspektiv	29
«I vår familie er vi lesere»	32
Møter med sekundærdiskurser	34
Lesning av modernistiske dikt på high school	38
Lærernes utfordring: forskjellen på tilegning og læring.	41
Hva er diktet, og hva er virkelig? Mediesamfunnets økende literacy-problem.	43
<i>Textual power</i> gjennom norskundervisningen?	46
Litteratur i tre klasserom i det flerkulturelle Norge	50
Generelle forskjeller mellom skolene	52
Ulik forforståelse (kulturelle skjema) og diskursive forskjeller mellom de to skolene.	54
Byskolen: Den «viktige» litteraturen, forforståelsen og «sansen for spillet»	56
Bakerkona og Malene fra Folldalen versus Kristin i C-klassen	56
«Kunstens makt»	59
Utdrag fra intervjuene i C-klassen	62
Svenske elevers fritidslesning	69

Drabantbyskolen: «Ikke for mye stress, men litt sånn koselig»	71
Uten «sans for spillet»: samtidslitteratur	72
Hva husker elevene i A-klassen av det de har lest i norsktimene?	74
A-klassen på teater: <i>Det gode mennesket fra Sezuan</i>	83
Oppsummering	84
B-klassen på Drabantbyskolen: «så utrolig spennende å se hvordan de tenker»	87
Det spesielle med B-klassen	87
Eksistensiell mening og møtet med det fremmede	88
Utdrag fra intervju med elevene i B-klassen	89
Avsluttende kommentarer	96
Utviklingen som leser i C-klassen	98
Litteraturundervisningen begynner før eleven kommer på skolen	99
Fra plott og spenning som 14-åring til «dypere» mening som 16-åring	100
«Å bli en leser», en utviklingshistorie	103
Ungdomsleseren, ifølge teorien	104
Fra identifikasjon til ny bevissthet om et dobbelt fiktivt landskap	105
Literacy, litteratur og ulike lese måter i mediesamfunnet	109
Metakunnskap hjelper	109
Ikke å lære <i>om</i> litteratur, men å lære <i>gjennom</i> litteratur.	113
Den faktive og den fiktive lese måten	114
Trenger Are egentlig litteratur?	114
Fiksjonstekstene og fiktive lese måter i kulturen	116
Steffensens leseformer eller forforståelsesformer	116
Literacy, lese måter eller lesestrategier	118
Iser og litteraturens «fordobling»	118
Fra populærlitteratur til skjønnlitteratur	120
Vårt «indre liv» og romanene på 1800-tallet	123
Hvordan fortelles følelsene?	123
Skjønnlitteratur: handlingslandskap og mentalt landskap	124
Handlingslandskap	124
Mentalt landskap	125
En leseundersøkelse om «ytre» og «indre» handling	125

To tenkemåter: syntagmatisk og paradigmatisk tenkning	127
Leserorientert teori og kognitive skjema som forforståelse	127
To tenkemåter, «two modes of thought»	129
A) Syntagmatisk tenkning: narrativ kompetanse	131
Å skille danseren fra dansen	133
B) Paradigmatisk tenkning, metaforer og tolkningskompetanse.	134
Tilbake til Vygotsky	135
Å føre eller bli forført?	137
 Metaforer og allegorier i hverdagen og i kunsten	138
«Et meningsfullt liv er en reise» som metafor, allegori eller lignelse	138
Metaforer og religiøs tro.	140
Metaforer og paradigmatisk tenkning	141
 Metaforer og ny mening på Drabantbyskolen	144
Are, Mette, Mirah og metaforene.	144
Mette og metaforene: «Ein stein» er «en stein».	144
Are bygger broer	146
Mirah: «Ein stein» eller «en hel sandkasse».	147
 Følelser og fortellinger i teori og praksis – og i klasserommet	150
Det narrative behov og begjær	150
Fortelling, følelser og kognitiv teori	151
Leseopplevelsen som «transport» eller «transformasjon».	153
Hva lånes fra bibliotekene?.	155
 DEL 2: LITTERATURENS OG FILMENS UNDERLIGE VERSJONER AV VERDEN	
 «Kannitverstan» – fortelling og metafor i tekst og tolkning.	160
 Fellestrekk ved fiksjonsfortellinger og litteraturens tre paradigmatema	164
Tre grunnleggende plottstrukturer – tre former for fortellinger	165
På tvers av tider, kulturer og klasser: alle menneskers tre prototypiske tema.	167
 Fortellingsmønstrene i litteratur og film.	170
Uvanlig språk og «dypere» mening.	170
Forskjellen mellom historie og novellefortelling, romanfortelling og filmfortelling.	170

Et eksempel: «Den misunnelige frisøren» (1997). Fra historie til novellefortelling	175
Oppsummering sett fra klasserommet	177
1800-tallets litteratur som mediator mellom populærlitteratur og samtidslitteratur?	177
Om noveller og en novelle	179
«Den uhorste begivenhet»	179
Som en stokk i en maurtue	180
Et eksempel: Lars Saabye Christensens «Den misunnelige frisøren» (1997)	181
Hollywood og Bollywood i klasserommet: metaspråk om film	184
Dramatisk struktur i en helt vanlig film	184
Ibsen og hollywoodfilmen	186
Historien må få en form: hverdagsfortellinger, dramafortellinger, filmfortellinger	187
Dramaform og «berettermodellen» i film	187
Om bollywoodfilm	191
Når novellen blir til film.	194
Forskjeller mellom bok og film	194
Melodramaet inn i varmen igjen – eller har det vært der hele tiden? . . .	199
Historisk og litteraturvitenskapelig forklaring	199
Høykulturens norske melodrama	200
Ibsen og hollywoodfilmen	201
Fortidas og samtidas melodrama for «folk flest»	203
DEL 3: FORTIDA I ET DIDAKTISK PERSPEKTIV. MYTOLOGISERINGER FØR OG NÅ	
Kanon – fra retorikk til estetikk til retorikk	208
Kanon som «målestokk, rettesnor»	209
Fra retorikk til estetikk og tilbake til retorikken	210
Nasjonsbygging i klasserommet?	211
Det mytologiserte kanontegnet	213
Fra «felleskultur» til «elevorientering»	215

Norge på 1800-tallet: fra roman i «rom» til roman i «tid»	217
Hva ble lest i Norge etter 1814?	217
Forløper for fantasy: helter i rom og mytisk tid	219
Myter og fantasy i dag og i 1819	220
Dannelsesroman knyttet til «tid» – ytre og indre handling.	224
<i>Synnøve Solbakken</i> midt på 1800-tallet og i dag	227
Ninas og Thuys «manglende kapittel» i <i>Synnøve Solbakken</i>	234
Den «høye» og «norske» litteraturen konstrueres i Norge	237
Norge og klimateorien	237
Klimateorien i praksis: Henrik Jægers nasjonale versjon	238
Hva er «litteratur» på begynnelsen og på slutten av 1800-tallet?	240
Literacy og livet i det senmoderne	243
Litteratur	246
Stikkord	253